

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och av vissa lagar som har samband med den

Till kommunikationsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och av vissa lagar som har samband med den (RP 98/2020 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för utlåtande till kommunikationsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef, överdirektör Laura Vilkkonen, kommunikationsministeriet
- kommunikationsråd Emil Asp, kommunikationsministeriet
- enhetschef Sari Rautio, utrikesministeriet
- direktör för enheten för nationell säkerhet Petri Knape, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Pentti Olin, försvarsministeriet
- chef, polisråd Antti Pelttari, skyddspolisen
- chef för planeringssektorn, överstelöjtnant Ilkka Vaara, Huvudstaben
- generaldirektör Kirsi Karlamaa, Transport- och kommunikationsverket
- direktör för samhällskontakter Karol Mattila, Nokia Oyj
- verkställande direktör Elina Ussa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och i vissa lagar som har samband med den (fordonslagen, lagen om bildprogram, lagen om varningsmeddelanden, markanvändnings- och bygglagen och konsumentskyddslagen). Lagen innehåller bestämmelser om bland annat nätkoncessioner och frekvensanvändning, telemarknaden, placering av telekablar och basstationer, audiovisuella tjänster, samhällsomfattande tjänster för internetförbindelser och telefonitjänster, konsumenters rättigheter i fråga om kommunikationstjänster, informationssäkerhet och confidentialitet i fråga om kommunikation.

Utlåtande UtUU 6/2020 rd

Genom förslaget genomförs EU:s nya kodexdirektiv (EU) 2018/1972 och ändringen av direktivet om audiovisuella medietjänster (EU) 2018/1808. Utrikesutskottet konstaterar att bakgrunden till reformen av regleringen på EU-nivå är utvecklingen av nätverkstekniken och den allt vanligare användningen av supersnabba förbindelser. Direktivet avses göra det lättare att snabbt ta i bruk 5G-nät och annan nätteknik av en ny generation och att främja investeringar som gäller sådan teknik i EU. Den lagstiftning som behandlas gäller dock all teknik, även äldre och befintlig teknik samt frågor och praxis i anslutning till den.

Utrikesutskottet fokuserar i detta utlåtande på att bedöma de utrikes- och säkerhetspolitiska aspekterna i propositionen utifrån sitt ansvarsområde.

5G-kommunikationsnätens karaktär och definitionen av de kritiska delarna av ett nät

I takt med den tekniska utvecklingen kommer kommunikationsnätens betydelse att öka i samhället. 5G-kommunikationsnäten kommer till sina verksamhetsprinciper att skilja sig väsentligt från de nuvarande kommunikationsnäten. Användningen av näten kommer inte att begränsa sig enbart till kommunikation, utan de blir ryggraden i många av samhällets centrala funktioner, exempelvis transporterna och hälso- och sjukvården. Eftersom 5G-näten allt mer kommer att styra samhällets kritiska funktioner är det nödvändigt att se till att de är tillförlitliga och säkra. Genom att lamslå 5G-nätet blir det i framtiden möjligt att förlama en stor del av samhället i högre grad och effektivare än förut.

Användningen av 5G-teknik medför också en risk för underrättelseverksamhet från statliga aktörer och fiendlig påverkan genom leverantörer av utrustning och leveranskedjor. 5G-tekniken gör leverantörsnätverken mer komplicerade. De mobila lösningarna blir fler, vilket möjliggör angrepp i form av cyberspaning och cyberpåverkan.

Samtidigt är det klart att Finland som ett litet och glesbeott land bör utnyttja möjligheterna med 5G. Finland är ett högteknologiskt land som också har betydande kompetens i att utveckla och utnyttja nät.

Utrikesutskottet hänvisar till det som sägs ovan och anser att det är viktigt att det i propositionen föreslås nya kompletterande paragrafer (244a och 244b) i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation som stärker möjligheterna att bedöma hot mot den nationella säkerheten och försvaret även i 5G-näten.

Enligt regeringens proposition är transport- och kommunikationsverket behörig myndighet att övervaka att den utrustning som används i kommunikationsnäten inte utgör ett hot mot den nationella säkerheten. Bedömningen av den nationella säkerheten gäller de kritiska delarna av ett nät, sägs det i propositionen. Transport- och kommunikationsverket meddelar föreskrifter om definitionen av de kritiska delarna av ett nät.

Utrikesutskottet påpekar att det är svårt att definiera de kritiska delarna av ett nät och betonar att bedömningen måste vara heltäckande. Detta framkom med stor tydlighet vid utskottets utfrågningar av sakkunniga. Som kritiska delar av ett kommunikationsnät och de separata nät som är anslutna till det betraktas faciliteter och åtgärder med vars hjälp nätet och trafiken på det admi-

Utlåtande UtUU 6/2020 rd

nistreras på ett centralt sätt, sägs det i en expertutredning som utskottet fått. Enligt de experter som utskottet hört är 5G-nätmiljön samtidigt mycket komplex och ständigt föränderlig, vilket innebär att det är svårt och enligt vissa bedömningar också omöjligt att definiera de kritiska delarna. Utskottet betonar vikten av en kontinuerlig sektorsövergripande utvärdering och granskning av de kritiska delarna av nät. Definitionen ska leva i tid och i takt med den tekniska utvecklingen.

Inrättande av delegationen för nätsäkerhet

Regeringen föreslår att det inrättas en ny delegation för nätsäkerhet. I delegationen ska finnas företrädare för kommunikationsministeriet, inrikesförvaltningen, försvarsförvaltningen, utrikesförvaltningen, arbets- och näringsministeriet och andra förvaltningsområden som är centrala för säkerheten i kommunikationsnäten samt företrädare och intressebevakare för de centrala teleföretagen. Delegationen ska stödja myndigheternas beslutsfattande genom att följa hur kommunikationsnäten och tekniken utvecklas. Den ska ge rekommendationer om definitionen av kritiska delar av kommunikationsnät, främjande av den nationella säkerheten i kommunikationsnäten och uppdatering av lagstiftningen om nätsäkerhet. De sakkunniga ansåg att denna typ av institutionaliserad och kontinuerlig utvärdering och kontakterna mellan den offentliga och den privata sektorn är viktiga när kommunikationsnäten och deras samhällseliga betydelse utvecklas.

Utrikesutskottet anser att det är viktigt att delegationen inrättas. Det säkerställer å ena sidan att säkerhetspolitiska aspekter beaktas när 5G-nätmiljön utvecklas. Å andra sidan ska delegationen också ge den privata sektorn bättre information än för närvarande om frågor som gäller den nationella säkerheten. Det är viktigt att informationen går i båda riktningarna.

Vid utfrågningen av sakkunniga gick utrikesutskottet igenom frågan om delegationens befogenheter enligt propositionen är tillräckliga, eftersom motsvarande organs befogenheter är mycket mer omfattande i vissa jämförelseländer. Utskottet anser att när man beaktar de synpunkter som utskottet fått och traditionen av fungerande finländskt myndighetssamarbete är propositionens modell med en delegation som har rådgivande befogenheter väl avvägd och fungerande. Utskottet betonar samtidigt att delegationen bör sammanträda tillräckligt ofta för att kunna fullgöra sin viktiga roll. I detta sammanhang påpekar utskottet dessutom att delegationen vid behov också kan anlita experter vid företagen inom cybersäkerhetsbranschen i sitt arbete.

Utrikesutskottet anser det vara viktigt att kommunikationsutskottet i sitt betänkande behandlar frågan om hur riksdagen ska informeras om genomförandet av lagstiftningen och hur uppföljningen av delegationens arbete ska ordnas.

EU:s så kallade 5G-verktyglåda och internationella politiska synpunkter

I Finlands lösningar för hantering av cybersäkerhetsriskerna i 5G-näten är EU en central referensram. EU godkände i januari 2020 för hantering av säkerhetsrisker i 5G en gemensam verktyglåda (toolbox) som innehåller åtgärder för hantering av både tekniska och strategiska säkerhetsrisker. Den nu aktuella propositionen är en viktig del av genomförandet av EU:s verktyglåda i Finland och samtidigt en nationell åtgärd för att säkerställa säkerheten i 5G-näten. Motsvarande lagstiftning bereds just nu i flera EU-medlemsstater.

Utlåtande UtUU 6/2020 rd

Utrikesutskottet anser det vara viktigt att Finland även i fortsättningen säkerställer att den nationella regleringen om kommunikationsnätets säkerhet är lika heltäckande som i andra länder av betydelse för Finland. Utskottet önskar i fortsättningen få information om andra EU-länders nationella lösningar och om vilken referensgrupp Finland hör till i detta avseende.

Utrikesutskottet konstaterar slutligen att säkerhetsfrågorna inom 5G är ett centralt tema i den internationella politiken. Det internationella samarbetet inom teknikutveckling och teknologianskaffningar påverkar även de Finlands internationella relationer och det säkerhetspolitiska samarbetet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att kommunikationsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 30.9.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mika Niikko saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Paavo Arhinmäki vänst
medlem Eva Biaudet sv
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Tom Packalén saf
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Ville Tavio saf
medlem Anne-Mari Virolainen saml
ersättare Ilkka Kanerva saml
ersättare Jouni Ovaska cent.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Laurmaa.